

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

8. Negativa sententia Authoris, & aliorum Docctorum proponitur; nempè non posse episcopos tales pœnas pecuniarias imponere, sed in utraque sententia illas debere locis piis applicare stabilitur. Et ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

greg. Concl. in Janu. 5. Junij 1632. penes Bonfadinum, in *Theſauro Eccleſieſi. reſol.* 11. num. 16. Pœnarum nulla portio poteſt assignari. Depositatio eorundem pœnarum, nec pro vestiendis Apoſtoliſ, quibus lauantur pedes in die Cœnæ Domini, nec pro ſupplemento ſalarij Medicorum Eccleſiæ Cathedrali inferuentium. Sacra Congr. Conc. in *Firmâna* 16. Aprilis 1633. quam reſert Bonfadinus *diſt. reſol.* 11. num. 17. Plura etiam inveniuntur diſpoſita circa præſentem materiam à Gabriele Paleotto S. R. E. Cardinali in ſuo *Archiepiſcopali Bononiens. part. 4. tit. de cauſis in Foro Episcopali fol. 270. & laius part. 6. tit. de adminiſtratione Fori Archiepiſcopali. fol. 415. & ſeqq.* Multa etiam diſpoſuit Sanctus Carolus Borromæus, quæ referuntur in Concilio Provinciali Mediolan. 6. tit. de multis, & pœnis; Et in actis Mediolan. Eccleſie. part. 2. tit. de Offic. Depositarij, in multis, & in instructionibus Congreg. *Dioceſan.* tit. 22. quibus cauet, vt pecuniæ ex his condemnationibus redactæ, apud Fidelem ſequeſtrum deponerentur (qui nullo modo ex ſuis domesticis, & familiaribus elict) & omnino (quoad fieri poſſet) in pios vſus eorum locorum conuerterentur ex quibus corrogatæ ſunt, vel vbi delicta commiſſa fuiſſent, quæ tales condemnationes mererentur. Quæ diſtributio, vel applicatio ſancita etiam reperitur in Concilio Limano III. part. 2. cap. 122. Et hæc omnia à Dominis Episcopis diligenter eſſent recognoscenda, imitanda, & obſeruanda.

RESOL. VII.

An Episcopis poſſint diſpenſare in lege Pontificia apponendo pœnam pecuniariam, Et affirmatiua ſententia adducitur. Pro quo etiam in textu huius Reſolutionis offeruntur multi, & diuerſi caſus pro praxi prædicta difficultatis. Ex p. 10. tr. 8. Ref. 8.

§. 1. Sed ad ornatum præſentis materiæ non deſeram hic illam percurrere quæſtionem, videlicet, an liceat Episcopis, diſpenſando in lege Pontificia, imponere onus multæ pecuniariæ: Diſpenſat v.g. Episcopus in lege Ieiunij, & obſeruatione Feſtorum, an poſſit etiam via commutationis illius obligationis imponere aliquam ſummam pecuniæ, ſicut poteſt facere quando diſpenſat in Voto, impoſita aliqua commutatione. Et affirmatiuam ſententiam tenet Innocentius in *cap. 1. num. 2. de obſeruat. Ieiunij*, & ibi Henricus *num. 21.* Ioan. Andreas, *n. 2. Anton. n. 5. Cardin. n. 3. Caietanus 1. 2. q. 97. art. 4. ad ſinem, vbi Angelus n. 20. Sylueſter q. 7. diſt. 2. n. 19. Armilla num. 6. Tabiena, q. 14. num. 15. Suarez, lib. 6. de legibus, cap. 16. num. 4. Azorius, tom. 1. lib. 7. cap. 29. quaſt. 5. Nauarrus in *Summas cap. 21. num. 22.* Limitat Suarez; *num. 9.* hanc ſententiam, vt locum habeat tantum in legibus, per quas ſubditi obligantur ad aliqua onera, à quibus per diſpenſationem eximuntur, vt eſt lex Ieiunij, abſtinendi ab operibus ſeruilibus in die Feſto & ſimiles. Secus verò in illis legibus, quæ non imponuntur per ſe ad imponenda onera ſubditis, ſed propter alios iuſtos fines, pertinentes ad commune bonum, propter ſeruandum debitum ordinem, vel vitanda aliqua incommoda. Talis eſt Lex Tridentini, quæ præcipit, denuntiationes fieri publicè ante Matrimonium, quia ille actus non poſtulat propter ſe, ſed propter vitanda pericula, & ided ſi cauſa ſubſeſt iuſta ad diſpenſandum, vt Matrimonium fiat omiſſis denuntiationibus, impetitiuus eſt commutatio per impoſitionem elemoſynæ; quia in hoc ni-*

Sup. hęc ſuprà in tr. 2. Ref. 38. ſignâter à lin. 6. & hic lege doctrinam Ref. ſeq.

hil deſeruit ad ſinem talis legis. Simile exemplum aſſert Suarez in diſpenſatione circa Interſtitia Ordinum; nam propter illam, imponere pecuniarium onus, etiam ſub ſpecie elemoſynæ, vel religionis, planè videtur omnino improportionatum, atque aded iniuſtum, quia nihil deſeruit intentioni talis legis, nec ſubſeſt rationabilis titulus illud imponendi. Secus verò inquit, eſſet, ſi ob talem diſpenſationem imponeretur onus inferuendi aliquo tempore in priori ordine; quia eſt onus proportionatum legi, & non iniquum. Idem dicit de licentia ſeu conceſſione Dimiſſoriarum ad ſuſcipiendum Ordinem ab alio Episcopo, nam pro illa imponere onus pecuniarium pro fabrica Eccleſiæ, eſſet abſurdum, & non parùm redolens ſimoniam.

RESOL. VIII.

Negatiua ſententia Auhoris, & aliorum Doctõrum proponitur; nempe non poſſe Episcopos tales pœnas pecuniarias imponere, ſed in vtraque ſententia illas debere locis pijs applicare ſtabilitur. Et quid ſi diſpenſaret in aliqua irregularitate orta ex delicto? Et notatur pecuniæ impoſitas pro diſpenſationibus, ſeu commutationibus, modo quo ſupra, applicandas eſſe ab Episcopis pijs operibus, vel pro elemoſynis diſtribuendis. Ex p. 10. tr. 8. Ref. 9.

§. 1. Verum Ego negatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tucur vterque Sanchez Thomas, & Ioannes, ille *tom. 2. lib. 8. de Matrim. diſput. 14. n. 2.* ille in *ſelect. diſp. 54. n. 40.* Caſtrus Palau, *tom. 1. tract. 1. diſp. 6. punct. 9. num. 4.* Bohacina de legibus *diſp. 1. q. 2. punct. 3. num. 23.* Filiucius *tom. 1. tr. 10. p. 1. c. 5. num. 180.* & alij. Et ratio eſt, quia Pontifex ſolum concedit Inferiori facultatem diſpenſandi in lege ſua ex iuſta cauſa; non autem concedit facultatem obligationem legis in aliam materiam commutandi, aliàs ſine iuſta cauſa poſſet eam legis obligationem in aliam materiam commutare, ſicut poteſt Episcopus abſque alia cauſa obligationem voti in aliam commutare. Confirmatur; quia plus eſt legem commutare, quam in ea diſpenſare; ergo, conceſſa per Superiorem facultate diſpenſandi in ſua lege, non ſubinde conceditur commutatio. Antecedens probatur; quia cum Inferior diſpenſat, ſolum tollit omnind obligationem, & vinculum legis; at eum commutat; non ſolum tollit omnino vinculum legis, ſed etiam impoſit nouum vinculum. Non ſic autem eſt in voto, quia in eo plus eſt diſpenſare, quod tollit omnino vinculum Voti, quam commutare, quod non tollit Voti vinculum, ſed idem Votum manet circa materiam commutatam, vnde violatur Votum, ſi materia commutata, non impleatur at non violatur Lex; ſi id, in quod commutatur per inferiorem non impleatur; inferior enim non poteſt legem condere. Et hæc differentia conſtat manifeſtè, quia idemmet Vouens poteſt Votum in melius commutare, non tamen obligationem legis. Probat etiam ex Concilio Tridentino, *ſeſſ. 24. cap. 1. de Matrim.* quod ſolum concedit Episcopo facultatem remittendi denuntiationes, & diſpenſandi in Canone eas fieri præcipiente, non autem concedit facultatem obligationem legis in aliam materiam commutandi; aliàs ſine cauſa iuſta poſſet remittere denuntiationes, commutando in aliud opus pium; ſicut poteſt abſque alia cauſa obligationem voti in aliam commutare. Et confirmatur, quia plus eſt legem commutare, quam in ea diſpenſare; ergo conceſſa per

per Tridentinum dispensatione, non subinde conceditur commutatio. Probat Antecedens, quia cum dispensat Ordinarius, solum tollit omnino obligationem, & vinculum legis; at cum commutat, tollit omnino vinculum legis, & imponit novum vinculum: non sic autem est in Voto, in eo enim plus est dispensatione, quia tollitur omnino vinculum Voti; quam commutare quod non tollit vinculum voti, sed idem votum manet circa materiam commutatam, unde dicitur Votum, si materia commutata non impleatur: at non violatur lex, si id in quod commutatur per inferiorem, non impleatur: Inferior enim non potest legem edere. Et constat manifeste differentia, quia Votum potest idemmet vovens in melius commutare, non tamen obligationem legis. Secundò probatur etiam ex Tridentino, *sess. 25. de reform. c. 18.* ubi precipitur dispensationem gratis faciendam esse: ergo non potest imponi aliqua elemosyna, alias non concederetur gratis dispensatio, ut non vere faciam faciam pro aliquo gratis, si ipsum obligem ad elemosynam tertio conferendam. Et confirmatur, quia Episcopus concedens subdito Dimissorias ad ordines, non potest ipsum obligare ut eam ob causam elemosynam alicui largiatur, quia esset contra Tridentinum, *sess. 21. c. 1. de reform.* iubens dimissorias gratis dari; ergo cum similiter iubeat, *d. c. 18. dispensationem gratis fieri*, non poterit dispensans aliquam elemosynam imponere ex obligatione dandam.

2. Limitatur tamen nostra Sententia nisi Episcopus dispensare in aliqua Irregularitate orta ex deli-

cto, tunc enim posset imponere aliquod onus ei cuius quo dispensat, non per viam commutationis partialis, sed in poenam delicti. Itaque quando delictum præberet iustum dispensandi causam, ut Concubinitus, aut Virginis defloratio, tunc non ob dispensationem, sed in delicti poenitentiam, posset Ordinarius aliquam multam pecuniariam imponere: sicut quando aliquis petit dispensationem delicti, potest in delicti poenam aliquid imponi, iustum enim est, ut poenas det. At his non obstantibus, licet ego ut dixi circa præsentem difficultatem sententiæ negativæ ad hæreticam, puto tamen affirmatiivam esse probabilem; unde excusatur Episcopus, ut observat Palæus, & Sanchez; qui dispensantes in aliqua lege Pontificis in casu eis permissio, imponunt aliquam multam pecuniariam per modum cuiusdam commutationis; quia inmittuntur sententiæ probabilis gravissimorum Doctorem, dicentium, id esse licitum. Et ad rationes pro nostra sententiâ adductas, posset responderi, id posse prædictos Prælatos ex tacita commissione Pontificis: Nam eo ipso, quod Episcopis, tanquam ordinariis ea potestas conceditur, censetur etiam concessum, ut vel integre dispensent, vel aliqua commutatione admittant.

3. Notandum est tamen ab Episcopis omnes supradictos Doctores tam negativæ, quam affirmatiivæ sententiæ concordanter docere pecunias impositas pro dispensationibus, seu commutationibus modo quo supra factis, applicandas esse piis operibus, vel pro elemosynis distribuendis.

Resoluto sexta, quæ hinc tr. deest, ut in proprio loco apposta est in tom. 5. tr. 10. Ref. 130. Alia vero Ref. id est decima huius tr. invenitur infra in seq. tr. ad n. Ref. 59.

TRACTATUS QUINTVS,
DE
POTESTATE CAPITVLI
SEDE VACANTE.

Ad ornatum, cap. si Episcopus, de Suppl. negl. Pral. in 6.

RESOLVTIO PRIMA.

In capitulum Sede vacante succedat in iurisdictione Episcopi ordinarius: Ex p. 8. tr. 4. Ref. 1.

LIQVI asserunt, quòd Capitulum Sede vacante non succedit in omni iurisdictione Episcopi nisi tantum quoad ea, quæ in iure in particulari reperiuntur expressa. Ita Gloss. in *Clem. 1. §. 1. de heret. verb. Capitulum*, & in cap. *his que, de maior. & obed. Archidiacon. in cap. Pontifices, 7. quest. 1. col. 1. Ioan. Andr. in cap. pen. §. Episcopo, de recap. ord. lib. 6. Gemini. in can. Presbyteri, 24. diff. Lambertini de iure patr. lib. 1. part. 2. q. 2. art. 9. n. 2. & lib. 2. part. 1. q. 2. art. 1. n. 6. Ioan. Bapt. Costa de iudic. num. 44. Probari potest hæc opinio ex c. 2. ne Sede vacante, ubi pontifex ait, Capitulum non succedere Episcopo in collatione beneficiorum, & reddit rationem; quia nullibi reperitur hoc in iure expressum;*

ergo Capitulum succedit tantum Episcopo, in iis, quæ in iure expressa reperiuntur.

2. Sed contrariæ sententiæ ego ad hæreo. Dico igitur Capitulum Sede vacante succedere in his omnibus, quæ ad ordinariam iurisdictionem, & administrationem Episcopi, tam in spiritualibus, quam in temporalibus pertinent, ut docentur in *c. cum olim, de maior. & obed. c. 2. ne Prælati vires suas, c. ad abolendam, in princip. de heret. c. penult. & fin. de supplenda neglig. Prælat. lib. 6. c. 1. de maior. & obed. c. 1. de inst. c. 2. de off. Vicar. cod. lib. Trid. sess. 7. cap. 10. sess. 2. c. 10. & melius sess. 24. c. 16.*

3. Et hanc opinionem docet Solorzanus de *Indiarum iure, tom. 2. lib. 3. cap. 13. num. 2.* ubi citat tredecim Doctores, quibus ego addo alios, quos citat, & sequitur Merolla *tom. 3. disputat. 7. capit. 7. amb. 1. numer. 2.* Idem etiam docet Valenzuela *confess. 107. per totum.* Filicianus à Vega in *cap. 5. de iudic. §. de adulteriis, num. 4.* Ballæus *verb. Capitulum Sede vacante, num. 6.* & Machadus de *Perfèct. Confess. tom. 2. lib. 4. part. 4. tractat. 1. docum. 6. num. 2.* cuius verba hic non graubor apponere; sic enim ait: *Se ha de advertir que todos convienen en*